

een daaraan verbonden draad den hamer op de klok doet neerkomen. Het aantal hefboompjes is weer gelijk aan 't aantal klokken, dus 37. Op dezen cylinder zijn alle melodieën op één rondgang samengebracht. Men kan zich, voorzoover het ons gelukke de mechaniek duidelijk te maken, voorstellen, welk een reusachtig geduldwerk zulk een melodie-opzetten is; alles komt aan op de juiste noot op den juiststen tijd in de juiste maat. De drijfkracht van het automatisch spel wordt geleverd door een gewicht van maar even 1600 pond, dat door den geheelen toren zakt, in een vierkant houten koker.

Tot zoover het Deventer klokkenspel, dat uiteraard alweer door de nieuwere techniek is verbeterd ten opzichte van het gemakkelijker bespelen e.d., maar „in beginsel” toch gehandhaafd wordt in alle torens. Er zijn twee systemen van verbinding tusschen klavier en klokken, het tuimelaar-en broekstelsel. Wij raken hier het vraagstuk, dat den klokkenistenkring verdeelt: Jef Denyn met de zijnen en Vincent met de zijnen. Denyn bevestigt aan den tuimelaar een trekveer, om het z.g. trillen te verkrijgen. Verkeerd, zegt de tegenpartij; niet trillen is mooier.

Nog heel wat ware te vertellen over het klokkegieten, (waarbij in oude dagen een angstaanjagend gebruik van eieren en bier het gietmoment begeleidde; de kronieken gewagen van soms 3 à 400 eieren en „zes vaten biers”); over den klokkenspeler, bijv. over Pothoff, een der eerste bespelers van het Amsterdamsche paleis-carillon, die zich volgens de overlevering

tot het hemd ontkleedde en dan zijn slaapmuts opzette, vanwege de fysieke inspanning . . . ; over het stemmen van klokken (de klok en de stemvork op één draaibank); over de opschriften van klokken, een historisch en leerzaam lezen van documenten ter kenschetsing van menschen en tijden. Laten we 't echter hierbij; het verhaal kon te lang worden en . . . de torenklok wijst misschien bij u wel nèt het uur, waarop ge „Timotheüs” weg moet leggen . . .

V. D. M.

TE WEINIG ETERS EN TE VEEL WERKERS

HET IS TE BEGRIJPEN, DAT IN ONZEN tijd iedereen zich bezighoudt met den toestand der maatschappij, en dat iedereen, deskundige of leek, zoekt naar de oorzaken en peinst op middelen ter genezing van de kwaal, die de wereld teistert.

Ik wil gaarne gelooven, dat er politieke en economische oorzaken zijn, waar ik niet bij kan. Maar er is één ding in de tegenwoordige malaise, waarover toch ook de leek zijn gedachten laat gaan, dit namelijk, dat er te weinig eters zijn en te veel werkers.

Er is overproductie. Er is veel gegroeid en er is veel gemaakt, en er zijn niet genoeg menschen om het te eten en te verbruiken.

Er is werkeloosheid. Er zijn een groote menigte werkkrachten en werkbegeerigen, die geen werk kunnen vinden.

Dat lijken twee verschijnselen, doch het is er maar één. En de oorzaak van beide is dezelfde: er worden niet genoeg kinderen geboren.

Vroeger, veertig, vijftig jaar geleden, telde een normaal gezin vier, zes, acht kinderen, ook wel tien of twaalf. Ik overdrijf niet, als ik beweer, dat toen gemiddeld een gezin zes kinderen had, die vele jaren wel aten, maar niet werkten. Tegenwoordig zijn er nog wel enkele groote gezinnen, maar toch overdrijf ik niet, wanneer ik zeg, dat thans een gezin gemiddeld drie kinderen heeft en misschien maar twee. Vroeger had men twee of drie maal zooveel wel etende en niet werkende jonge menschen als tegenwoordig. Is het dan vreemd, dat er overproductie is?

Maar dat is slechts één kant van de zaak. Er is nog een andere kant. Die honderdduizenden kinderen, die er vroeger meer waren dan thans, gaven werk. In de eerste plaats aan de moeders, maar vele van deze zochten vrouwelijke hulp, zoodat het grootste deel van de volwassen vrouwen binnenshuis werk had. Nu die kinderen er niet zijn, zoeken de vrouwen werk in de maatschappij, met het gevolg, dat die maatschappij thans veel te veel werkers heeft. Had men de geboorte van die honderdduizenden niet belet, dan was er nu voor alle vrouwen werk in huis en voor alle mannen werk in de maatschappij.

Te weinig eters en te veel werkers! Zoo heeft men het geweld, en nu het zoo geworden is, klaagt men er over. Kindervrees, dat is de groote kwaal van onzen tijd.

Kinderzegen, daarin verblijdden we ons vroeger. Wij vreesden vroeger niet, wanneer het gezin groot werd, want we wisten het: wij brachten de kinderen groot, maar tevens maakten de kinderen ons groot. Ze leerden ons werken, de moeders en de vaders, en we waren lang niet zoo vaak overspannen en zenuwziek als tegenwoordig.

En nu heb ik nog niet eens gezegd, dat een groot gezin een scheppingsordinantie is, en dat God Zijn zegen geeft aan wie Zijn ordinantiën houdt.

A. L.

De grootste klok ter wereld te Moskou.

